

Archiv obce Okrouhlé Hradiště
1917 – 1945 (1948)

Inventář

Číslo EL NAD: 147
Evidenční číslo pomůcky: 284

Obsah

Úvod.....	3
I. Vývoj původce archivního souboru.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního souboru.....	8
III. Archivní charakteristika archivního souboru.....	9
IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru.....	9
V. Záznam o uspořádání archivního souboru.....	9
Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury.....	10
Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk.....	11
Inventární seznam.....	12

Úvod

I. Vývoj původce archivního souboru

Organizaci místní samosprávy, převedením pravomocí do rukou obcí, předcházelo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. Následoval zákon o provizorním zřízení obecním č. 170/1849 Ř. z. ze dne 17. března, který zrušil dosavadní pravomoc panských vrchnostenských úřadů ve správě venkovských obcí, kde vrchnost doposud zastupovali venkovští rychtáři a konšelé, pověřeni vykonáváním částečné a obecné samosprávy. Stále ještě omezené obecní pravomoci zaručily obcím alespoň základní práva, mezi něž patřila práva: svobodné volby zástupců, domovské, samostatně vyřizovat vlastní agendu, uveřejnit veřejně výsledky obecního hospodaření a zveřejnění jednání obecních zástupců. Jednalo se o zlomový počín, vyvolaný zejména tlakem na politickou situaci ve státě. Zprvu udílená samostatnost zemská přenesla se na úroveň krajskou, okresní a obecní. Přestože by se tak mohlo zdát, že majitelé dosavadních panství tím přišli o řadu výhod, opak je skutečností. Mohli snáze uplatnit svůj vliv především tam, kde jej potřebovali využít nejvíce. Postupně mohli získat kontrolu nad obcemi a později nad celými okresy.

Shora uváděná zákonná úprava, takzvané Stadionovo prozatímní obecní zřízení, vycházela z uvozovacího patentu a v něm uvedeného hesla, že základem svobodného státu je svobodná obec. Zákon jej zachovával tak, že hovořil o obcích místních, okresních a krajských. Skutečně platnými se však staly pouze předpisy o obcích místních.

Obce se staly nejnižším článkem místní samosprávy. Obvod těchto obcí se shodoval s katastrálním územím. Novým prvkem se stalo zavedení pravidla, že každé sídliště se muselo stát obcí či součástí obce nazývané osadou. Dřívější rozdíly mezi sídlišti různých stupňů byly zachovány pouze v názvoslovích těchto obcí, jako města, městyse čili městečka a vesnice či vsi. Každá obec náležela do určitého soudního a politického okresu a každá osoba musela patřit do evidence některé obce. Pokud některé z obcí nesplnily zákonné požadavky, mělo se přistoupit k jejich sloučení s jinou obcí, přestože by s tím dotčená obec nesouhlasila.

Stadionovo zřízení rozlišovalo dvojí působnost obce. Obec se měla starat především o svoje vlastní záležitosti, obecní zřízení tehdy hovořilo o přirozené působnosti obce. Ve své působnosti nemohla být obec omezována mimo zákonem uváděné případy. Jakýmsi protipólem přirozené působnosti obce se stala působnost přenesená. Tato působnost zahrnovala obstarávání určitých veřejných věcí, které obci nařizovala státní správa.

V každé obci se povinně zřídily dva orgány, obecní výbor a představenstvo. Obecní výbor volený na tři roky představoval kolegiální orgán a rozhodoval většinou hlasů. Disponoval však pouze usnášecí a dozorcí mocí, bez možnosti použít moc výkonnou. Užším orgánem, voleným právě z členů obecního výboru, se stalo obecní představenstvo. Skládalo se ze starosty a alespoň dvou radních. Nepředstavovalo ovšem kolegium, radní vytvářeli jen pomocný a zastupující orgán v době starostovy nepřítomnosti v úřadu, samotný starosta se stával výkonným orgánem, který prováděl usnesení obecního výboru.

Nad samosprávnými orgány se zavedla instituce dozoru a starosta mohl využívat práva prozatímního odložení výkonu rozhodnutí obecního výboru, pokud to odporovalo zákonům nebo mohla být způsobena škoda obci samotné. V roce 1850 došlo k rozšíření dozorcí moci a místním obcím přibyla policie. Nadřízený okresní úřad měl dohlížet na práci starosty v oboru

místní policie patřící do přirozené působnosti obce. V nutných případech pak uváděl věci do pořádku. Vláda mohla obci kdykoliv výkon místní policie odejmout a zabezpečit její činnost za pomoci vlastních orgánů.

Vlastní činnost obecní samosprávy začala v roce 1850, kdy byly aktivovány nově zřízené státní politické úřady. Došlo k územní reformě obcí a obecní samospráva se posléze stala skutečností.

K vydání dalšího obecního zřízení došlo v roce 1859, v platnost vstoupilo pouze ustanovení o domovském právu a navíc nastalo odstranění veřejnosti jednání orgánů obecní samosprávy. Po vydání Říjnového diplomu docházelo k postupnému odstranění zásahů do samosprávy. V roce 1861, po volbách do obecních orgánů, v nichž zvítězili ve většině měst v Čechách čeští zástupci, byla veřejnost jednání zavedena opět. Rok poté vstoupil v platnost rámcový říšský obecní zákoník jako výsledek jednání mezi vládou, snažící se dostat obce pod větší kontrolu, a mezi parlamentem. V roce 1863 bylo vydáno obecní zřízení a řád volební pro Slezsko, o rok později také pro Moravu a Čechy č. 7/1864 Z. z. Tato zřízení se vztahovala na všechny obce příslušné země s výjimkou statutárních měst. Každá nemovitost musela náležet do svazku některé obce. Samosprávné obce se mohly slučovat a rozlučovat a za určitých okolností měnit svoje hranice, o čemž však s konečnou platností rozhodovaly zemské sněmy.

Obecní zřízení rozlišovala dva druhy občanů do obce náležejících. Jednalo se o skupinu osob spojenou s obcí na základě jakéhosi hmotného svazku či o skupinu osob přespolečných. Je zřejmé, že prvně uváděná skupina disponovala všemi výhodami, které jí ze zákona příslušely, avšak nejdůležitějším právem bylo právo volební.

Voliči oprávnění k volbě volili na tříleté funkční období obecní výbor. Počet členů výboru se odvíjel podle zalidněnosti obce a v Čechách se pohyboval mezi osmi a 36 členy, na Moravě od sedmi do 30 členů. Obecní výbor volil ze svého středu obecní představenstvo, které se skládalo z obecního starosty a obecního radního. Počet členů obecního představenstva nesměl přesahovat třetinu členů obecního výboru, počet radních však nemohl klesnout pod dva. Obecnímu výboru se v této době občas říkalo obecní zastupitelstvo. Každý volitelný a řádně volený občan byl povinen volbu přijmout, výjimky z tohoto pravidla byly přesně stanoveny.

Obec, její činnost a veškerý život v ní tak v podstatě existoval v nezměněné podobě téměř do roku 1918, kdy se po vzniku nového, samostatného státu přijala zcela odlišná opatření pro obecní samosprávu.

Základním pravidlem pro chod obce po roce 1918 zůstal nadále předpoklad, že o obecních záležitostech může rozhodovat pouze osoba, která přispívá na udržování obecního hospodářství, avšak vyvstala potřeba řešit situaci s volebními řády. Na počátku roku 1919 tak vstoupila v platnost dvě zákonná nařízení, zákon č. 75/1919 Sb. o řádu volení v obcích a zákon č. 76/1919 Sb. o novele k obecnímu zřízení.

Volební řád představoval výsledek dohody občanských stran se sociální demokracií a přinášel značnou demokratizaci. Přiznával totiž všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo při volbách do obcí všem osobám, které měly v obci alespoň tříměsíční trvalé bydliště, a které nebyly určitým způsobem diskvalifikovány a dosáhly věku 21 let. Pasivní volební právo se přiznávalo osobám ve věku od 26 let a volený musel alespoň jeden rok v obci bydlet. Volilo se na základě kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení. Volební období se prodloužilo na čtyři roky, v roce 1933 na šest let, aby se sjednotila délka volebních období

s ostatními samosprávami. Vznikly obecní finanční komise, v nichž jednu polovinu představovali zástupci zvolení obecním zastupitelstvem a druhou zástupci jmenovaní okresním úřadem. Jednalo se tak především o kontrolu ze strany státu, který si v obcích nepřál převahu socialistické většiny, která by mohla volně nakládat s obecními prostředky. Komise mohly kontrolovat veškeré obecní hospodaření a odvolávat se proti všem usnesením obecního zastupitelstva finanční povahy.

Zákonná novela obecních zřízení rozeznávala tyto řádné orgány obcí: obecní zastupitelstvo, obecní radu, starostu, případně jeho náměstky a komise.

Obecní zastupitelstvo nahradilo dřívější obecní výbor. Jeho zvolení se účastnili všichni voliči oprávnění k volbě a skládalo se z devíti až 60 členů podle počtu obyvatel v obci.

Ze svého středu volilo obecní zastupitelstvo obecní radu, která nastupovala na místo dřívějšího obecního představenstva. Skládala se ze starosty, jeho náměstka či náměstků a členů rady, radních. Počet všech těchto členů činil znovu jednu třetinu obecního zastupitelstva, proto se stanovil počet jeho členů na devět, aby rada byla nejméně tříčlenná. Plnila totiž také funkci obecního trestního senátu, a tento musel být nejméně tříčlenný, tvořil jej starosta a dva radní.

Došlo k jasnému vymezení významu obecní rady, totiž že obecní rada tvoří sbor, který se za předsednictví starosty usnází na všech věcech, jež podle zákona nebo podle zákonných nařízení nejsou vyhrazeny obecnímu zastupitelstvu. Toto ustanovení utvářelo z rady primární orgán obce.

Obecní zastupitelstvo volilo ze svého středu rovněž starostu a jeho náměstka, v obcích s počtem převyšujícím 24 členů zastupitelstva se volili náměstci dva. Volba starosty nemusela být potvrzena státem, zákon č. 122/1933 Sb. o změnách řádu voleb v obcích však stanovil, že volbu starosty schvaluje státní úřad. Pokud státní úřad volbu starosty a jeho náměstků nepotvrdil, pozbývala tato volba platnost a obecní zastupitelstvo bylo povinno uskutečnit volbu novou. Kdyby se však zastupitelstvo zdráhalo provést novou volbu, pozbývala by platnosti také volba členů obecního zastupitelstva. Politický úřad jmenoval do čela obce správní komisi a v příhodné době vypisoval novou volbu obecního zastupitelstva. Podle shora psaného je jasně viditelné, že těmito ustanoveními byla obecní samospráva značně okleštěná. Státní úřady nezavazoval žádný termín k vypsání nových voleb obecního zastupitelstva.

Právním obcí bylo zřizovat si poradní a přípravné sbory ve formě komisí.

Nejdůležitějším orgánem, v jehož rukách spočívala rozhodující moc, byla obecní rada. Její zasedání byla neveřejná a konala se poměrně často. Obecnímu zastupitelstvu byly vyhrazeny pouze některé věci, schvalovalo zejména obecní rozpočet, jeho schůze se měly konat alespoň jednou za dva měsíce a byly veřejné. K určitým funkcím starosty patřilo svolávání schůzí obecní rady a obecního zastupitelstva, zastupování obce navenek apod.

Mezi mimořádné orgány obce patřil vládní komisař nebo správní komise. Pokud zemský úřad rozpustil zastupitelstvo, bylo povinností příslušného okresního úřadu stanovit pro obec přechodný orgán (komisař, správní komise). Tento mimořádný orgán vedl správu obce do řádné volby a dosazení nově zvoleného zastupitelstva. Pravomoc přechodných orgánů zůstala omezena na běžné záležitosti a kromě toho směl provádět pouze neodkladné akty, jejichž prodlením by mohla obci vzniknout škoda.

V období německé okupace pohraničí v letech 1938 – 1945 se charakter veřejné správy výrazně odlišoval od předešlého. V odtržených pohraničních částech republiky vstoupil v

platnost říšskoněmecký systém a došlo k odstranění volitelnosti orgánů územní samosprávy. Na protektorátním území vznikly správní orgány řídicí se poněkud upravenou verzí týchž zákonů. V pohraničí převzala dočasně, do 20. října 1938, veškerou výkonnou moc armáda. Z jejího pověření vedli armádní zástupci veškeré existující správní orgány.

Nejdůležitějším obdobím ve vývoji sudetské správní organizace byla krátká doba od 21. října 1938 do 30. dubna 1939. Došlo k přijetí významných zákonných opatření a vybudování celé správní sítě. Vznikla tzv. Říšská župa sudetská (Reichsgau Sudetenland) a celé území se rozdělilo na venkovské a městské okresy (Landkreise a Stadtkreise). Ve venkovských okresech byly utvořeny úřady landrátů (Der Landrat) navazující na prvorepublikové okresní úřady. Došlo k faktické likvidaci územní samosprávy. Ve správě obcí se zavedl tzv. vůdcovský princip a správu obce tak zastával pouze starosta. Stálými zástupci starostů se stali přidělcenci (Beigeordnete). První přidělenec byl podle zákona prvním a stálým zástupcem starosty, zbývající přidělcenci byli stálými zástupci pouze ve svých pracovních oborech (sociální péče, policie, zdravotnictví, školství apod.), starosta však mohl vztáhnout každou z těchto záležitostí na sebe. Další obecní orgán představovali obecní radové obstarávající trvalý kontakt mezi obecní správou a ostatními obyvateli. Jednalo se o nejméně 12 a nejvíce 36 členů a zákon stanovil, ve kterých záležitostech se musí starosta s obecní radou poradit. Kromě obecních radů existovali ještě poradci, kteří vykonávali poradní činnost pro starostu a přidělcence v určitém správním oboru nebo jiné speciální otázce. K obecním orgánům patřila také porada obecních radů a poradců. Starosta je zval v přiměřené lhůtě k poradě a oznámil jim její důvod.

O zajištění vzájemné symbiózy mezi obecní správou a nacistickou stranou se staral zmocněnec NSDAP. Ze zákona požíval značného vlivu na správu obce, aby dohlédl na správnou interpretaci nacistických zájmů ve svěřené obci. Starosta a přidělcenci z povolání vykonávali svůj úřad 12 roků, pokud se jednalo o úřad čestný, krátka se doba na 6 roků.

Činnost obecních úřadů zanikla v roce 1945, kdy byly nahrazeny soustavou národních výborů. V pohraničí navazovaly na obecní úřady místní správní komise jmenované postupně v letech 1945 – 1946.

S první písemnou zmínkou, uvedenou v historických textech, o Okrouhlém Hradišti, vsi situované 4,5 kilometrů jihovýchodně od Bezdržic, se lze setkat v roce 1369. Pojmenování vsi kolísá v různých časových obdobích podle toho jazyka, ve kterém se užívala. K českým patřily Hradiscze, Hradisstije Okruhle, Hradisste Okruhle, Hradisstie Wokrauhly, Hradjsstě Okrauhly, Hradisste Wohrauhli, k německým pak Scheiben Radisch, Scheüelden Radisch, Scheibelden Radisch a k latinským Hradiscz, Gradisscz, Hradyst a Rotundo Hradist. V lokální literatuře se lze setkat s tvrzením, že název vsi je odvozen od jména vrchu, v jehož blízkosti se Okrouhlé Hradiště nachází. Toto vysvětlení je potřeba doplnit o skutečnost, že na této hoře se v pravěku nacházelo opevněné hradiště (což dokládá archeologický průzkum), odtud zřejmě pramení pozdější pojmenování vsi na úpatí kopce. Kvůli krajovému rozlišení o kilometr vzdálené vsi Dlouhé Hradiště byla ves nazývána Okrouhlým Hradištěm.

V roce 1380 vykonávali patronát nad hradištským kostelem Gutštejnové, kterým ves bezpochyby náležela. Jmenovitě se jednalo o bratry Jetřicha a Půtu z Gutštejna. O druhém jmenovaném se lze naposledy dočíst v roce 1406. Potomci prvního z bratrů, Jetřicha, pak ves spravovali po několik generací, než ji v roce 1549 prodal Viktorín z Gutštejna, společně s celým panstvím Gutštejn, Janu Elpognarovi z Dolního Šenfeldu na Bezdržicích. V roce 1569 prodali Elpognarovi potomci panství Švamberským. V období, kdy vlastnil bezdržické panství, rod Švamberských, došlo v tomto rozsáhlém územním celku k úpravám ohledně

vnitřního uspořádání. Panství bylo tvořeno čtyřmi celky (statky Bezručice, Krasíkov, Gutštejn a později také Trpisty – Třebel) a nazývalo se podle majitelů, Švamberg či Krasíkov. V roce 1659 vymřela kynžvartská linie Švambergů a majitelem bezručického panství, které zakoupil, se stal Jan Kryštof Ferdinand z Heissensteinu na Starhembergu (ještě v roce 1677 odprodal Jan Kryštof Ferdinand díl Trpisty – Třebel paní Marii Terezii hraběnce Collalto). Po jeho smrti, v roce 1693, bylo panství rozděleno mezi pozůstalé tři dcery. Krasíkov/Švamberg dostala Zuzana Antonie, manželka Jana Josefa z Vrtby, která k němu získala ještě statek Gutštejn (společně se vsí Okrouhlé Hradiště) od své sestry Elišky, Bezručice připadly Marii Kateřině, která je v roce 1697 prodala děkanovi kapitul v Bamberku a Würzburgu Jiřímu Jindřichovi Stadionovi. Od něj zakoupila Bezručice v roce 1707 Marie Gertruda Berlepschová. Pro svoji velkou zadluženost se jí však musela zbavit a věřitelé odprodali část pozdějšího panství Maxmiliánovi Karlovi Löwensteinovi. Ten posléze koupil od Jana Josefa Vrtby statky Krasíkov a Gutštejn (společně se vsí Okrouhlé Hradiště). Výše uvedeným krokem došlo ke sjednocení celého bezručického panství pod jednoho majitele. Po roce 1768 bylo panství rozděleno podle dřívějších správních celků (statků), přičemž v jejich rámci došlo ještě k detailnějšímu rozdělení. Ves Okrouhlé Hradiště se ocitla pod správou statku Cebiv a Gutštejn. Tento stav setrval do roku 1850, kdy došlo ke zrušení patrimoniální správy.

Katastrální území obce tvořily ves Okrouhlé Hradiště a osada Šipín.

Od roku 1850 patřila obec Okrouhlé Hradiště pod nově zřízené hejtmanství v Plané a současně, do roku 1862, pod správu Krajského úřadu v Chebu. Zároveň se vznikem politických okresů vznikly v roce 1850 také okresy soudní. Obec Okrouhlé Hradiště se stala součástí nově vytvořeného soudního okresu Bezručice (zůstala v něm až do roku 1945). Při další reorganizaci správy v roce 1855 byla sloučena politická a soudní správa a vznikl Smlouvaný okresní úřad Bezručice, jehož součástí bylo též Okrouhlé Hradiště. K definitivnímu rozdělení politické a soudní správy došlo v roce 1868, kdy se ves stala součástí Okresního hejtmanství v Teplé. V roce 1902 přešly všechny obce soudního okresu Bezručice pod politický okres Planá. Po připojení k německé „Třetí říši“ okres Planá zanikl a od roku 1939 obec spravoval tzv. Landrát v Teplé.

Využitelnost písemností archivního souboru AO Okrouhlé Hradiště při rekonstrukci činnosti německé obecní samosprávy je omezena především na pamětní knihu obce. Rozsáhlá a svým způsobem jedinečná obecní kronika je však bohužel poznamenána pisatelovou profesí. Knihu psal učitel z tamní obecné školy a vtiskl jí osobitý ráz. Dějiny a stejně tak geografický popis obce a potažmo celého soudního okresu Bezručice byly v knize zpracovány s nebývalou precizností. Nechybějí opisy farních kronik a velkostatkových materiálů, které se přímo k obci vztahují. Pochopitelně, nejdůležitějším prvkem, vinoucím se napříč celou knihou, zůstává školství obce a regionu. Ucelenější školní vývoj a historii by stěžejně nabídla školní kronika, pokud by existovala možnost porovnání. Ačkoliv se to zdá být neuvěřitelné, z pamětní knihy obce nelze vylézt základní informace o jejím politickém životě. Jako vysvětlení se tady nabízejí dvě možnosti. Buď se pisatel tomuto tématu ze zásady striktně vyhýbal, anebo to provedl úmyslně. Je totiž velice podivné, že se v knize objevují výkazy obecního účetnictví a hospodaření za jednotlivé roky, dokonce lze narazit na termíny řádných voleb, ovšem chybí jakékoliv zprávy o jejich výsledcích. Ze způsobu psaní záznamů v knize je patrné, že bylo provedeno retrospektivní metodou a to nejen vzhledem k datu svého zavedení. Jakoby se pisatel časově a především pak obsahově vyčerpal na velkolepém líčení dějin obce a školství a pak ve spěchu a namátkově doplnil informace ze své současnosti. Kronika samotná je rozdělena do tří částí (nikoliv tématických či obsahových). Pisatel prostě vynechal pár stran či desítek listů a pokračoval v psaní textu na jiném místě. Po roce 1937

navíc neznámá osoba vyřezala celkem 23 listů. Je evidentní, že se někdo postaral o odstranění informací z období, kdy obec patřila k území Říšské župy Sudety.

Alespoň částečně se podařilo rekonstruovat seznam obecních starostů.

představený obce/starosta	funkce od roku	funkce do roku
Josef Christl	1895	?
Josef Christl	1911	1912
Thomas Stingl	1926	?
Karl Turba	1937	1938
Alois Prockl	1938	1945

II. Vývoj a dějiny archivního souboru

Z protokolu o archivní odborné prohlídce spisovny vykonané v budově MNV Okrouhlé Hradiště 13. února 1956 vyplývá, že kromě nepatrných zbytků spisů z období německé správy obce se žádný jiný materiál nedochoval. V seznamu písemností, vybraných pro trvalou archivní péči a prozatím ponechaných ve spisovně MNV, se objevuje „listinný materiál německý – výběr“, „kniha příjmů a vydání 1940, 1944“ a „evidence německého obyvatelstva obce“.

K rukám archivářky, která byla pověřena předešlou dohlídkou spisovny, došel na dne 28. února 1956 na ONV ve Stříbře dopis odeslaný MNV Okrouhlé Hradiště, ve kterém žádali úředníci obce, aby u nich došlo k opakování dohlídky spisovny. Jednalo se o dodatečnou skartaci údajně opomenutých spisů.

Protokol z doplňovací skartace ve spisovně MNV Okrouhlé Hradiště, z 9. března 1956, přibližuje, jaký materiál byl dodatečně nalezen. Byly objeveny ohlašovací kniha z let 1929 – 1948 a seznam cizinců s vydanými domovskými listy zdržujících se na území obce z let 1923 – 1939.

Vzhledem k tomu, že v evidenčním listu JAF, zavedeném k 12. prosinci 1957, nebyly označeny datace a číslo přírůstku, nelze přesně určit, kdy a jakým způsobem se materiál, uvedený na EL JAF, v tehdejší okresním archivu ocitl. Archivní soubor AO Okrouhlé Hradiště obsahoval 6 knih z let 1923 – 1944 a 1 kartón z let 1943 – 1944. V EL JAF je dále uvedeno, že archivní soubor byl v prosinci roku 1957 oddělen od materiálů MNV. V poznámce se lze dočíst, že Ohlašovací kniha záložníků s datací 1929 – 1945 byla ponechána v archivním souboru MNV Okrouhlé Hradiště, neboť v jejím pokračovala česká samospráva.

V archivním souboru byly ponechány hlavní kniha příjmů 1944 – 1945 a hlavní kniha výdajů 1944 – 1945. Po ukončení války v roce 1945 v nich pokračovala prozatímní německá správa obce a dovedla do účetního závěru, těsně před předáním účetnictví místní správní komisi. V archivním souboru byl zároveň ponechán seznam cizinců s vydanými domovskými listy zdržujících se na území obce z let 1923 – 1939 (1948), přestože v jeho vedení pokračovala česká samospráva. Prakticky jde o šest (plnohodnotné pouze čtyři) chaoticky provedených zápisů o „cizincích“ v obci, které byly pořizeny v letech 1946 – 1948. Jaký

význam jim přikládala sama česká obecní samospráva, je dobře patrné na způsobu a stylu těchto záznamů. Také z tohoto důvodu byla kniha ponechána jako součást archivního souboru AO Okrouhlé Hradiště.

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Materiál archivního souboru AO Okrouhlé Hradiště pochází z let 1917 – 1945 (1948). Jedná se o 4 úřední knihy a 1 kartón o celkové metrāži 0,17 bm.

Vzhledem k umístění obce v oblasti s převažujícím německým obyvatelstvem je v dochovaných písemnostech užíván německý jazyk.

Archivní soubor byl uspořádan podle metodického návodu pro pořádání archivních souborů obcí.

V archivním souboru se nalézají písemnosti I. a II. kategorie.

Fyzický stav archivního souboru je dobrý.

K vnitřní skartaci nebyly navrženy žádné písemnosti.

Při inventarizaci archivního souboru AO Okrouhlé Hradiště, provedené ve Státním okresním archivu Tachov v roce 2007, z něj byly vytříděny materiály archivního souboru Standesamt Okrouhlé Hradiště EL NAD 1096. Jedná se o dvě knihy příjmů a výdajů z let 1939 – 1944, s celkovou metrāží 0,03 bm.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru

S ohledem na skladbu materiálu, dochovaném v archivním souboru AO Okrouhlé Hradiště, je zřejmé, že hlavním pramenem informací při eventuálním badatelském využití bude pamětní kniha obce (inv. č. 1). Svým způsobem se jedná o jedinečný soubor dat, ke kterému je ovšem nutné přistupovat s rezervami především z hlediska politického života v obci.

V. Záznam o uspořádaní archivního souboru a zpracování archivní pomůcky

Archivní soubor uspořádal a pomůcku sestavil Miroslav Vetrák v prosinci roku 2007 ve Státním okresním archivu Tachov.

V Tachově, 30. května 2008

Miroslav Vetrák

Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury

- Adressbuch für den politischen Bezirk Tachau, Tachov [1925]
Heimatatlas des ehemaligen politischen Bezirkes Tachau – Pfraumberg, Geretsried 1973
Zdeňka Hledíková, Jan Dobeš, Jan Janák, Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, Jihlava 2005
Zdeněk Martínek, Archiv obce, Archivní časopis, roč. 49, 1999
Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland, Haida s. d.
Antonín Profous, Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny, Díl I. A – H, Praha 1954
Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, Vídeň 1849
Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, Vídeň 1864
Sbírka zákonů a nařízení státu československého, Praha 1919
Sbírka zákonů a nařízení státu československého, Praha 1933
August Sedláček, Místopisný slovník království českého, Praha 1998
Seznam míst v království Českém, Praha 1913
Franz Schuster, Tachau – Pfraumberger Heimat, Ulm/D 2000
Státní oblastní archiv Plzeň, Průvodce po archivních fondech, svazek 3, Praha 1976
Übersicht der in Folge a. h. Gutschliessung vom 26. Juni 1849 genehmigten provisorischen Gerichtseintheilung des Kronlandes Böhmen, Praha 1849

Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
EL	evidenční list
EL JAF	evidenční list jednotného archivního fondu
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evíd.	evidenční
inv. č.	inventární číslo
JAF	jednotný archivní fond
MNV	místní národní výbor
NAD	národní archivní dědictví
NSDAP	nacionálněsocialistická německá strana dělnická (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei)
ONV	okresní národní výbor
Ř. z.	Říšský zákoník
Sb.	Sbírka
s. d.	sine dato (bez datace)
SOkA	státní okresní archiv
Z. z.	Zemský zákoník

Inventární seznam

Obecní úřad od roku 1850 – 1945**Úřední knihy****Knihy všeobecné správy obce**

1	Pamětní kniha obce	1928 – 1937	K 1
2	Seznam cizinců s vydanými domovskými listy zdržujících se na území obce	1923 – 1939 (1948)	K 2

Spisy**Obec a její správa**

3	Domovské listy	1922 – 1923	N 1
4	Dotazy na domovskou příslušnost a pobyt osob	1932 – 1941	N 1
5	Oddací list, opis oddacího listu	1917 – 1930	N 1
6	Nařízení a korespondence došlá od úřadu Landrata Teplá (týká se zajištění ubytování a bytové nouze všeobecně)	1943 – 1944	N 1

Účetní materiál**Účetní knihy**

7	Hlavní kniha příjmů	1944 – 1945	K 3
8	Hlavní kniha výdajů	1944 – 1945	K 4

Název archivu:	Státní okresní archiv Tachov
Název archivní pomůcky (archivního souboru):	Archiv obce Okrouhlé Hradiště
Značka archivního souboru:	AO Okrouhlé Hradiště
Časový rozsah:	1917 – 1945 (1948)
Počet evidenčních jednotek:	5 (4 úřední knihy, 1 kartón)
Počet inventárních jednotek:	8
Rozsah bm:	0,17 (0,07 úřední knihy, 0,10 kartón)
Stav ke dni:	30. května 2008
Archivní soubor zpracoval(a):	Miroslav Vetrák
Pomůcku sestavil(a):	Miroslav Vetrák
Počet stran:	14
Počet exemplářů:	5
Pomůcku schválil:	Mgr. Jan Edl